viure als pirineus

L'Alt Pirineu és el territori de Catalunya on es coneix i es parla més el català

viurealspirineus/ACN | 09 de octubre de 2020

Mercat la Seu d'Urgell/ Josep Maria Malé

El 83,3% dels habitants d'Aran entén l'aranès, segons els resultats de l'Enquesta d'usos lingüístics de la població

L'**Alt Pirineu** és el territori de Catalunya **amb més coneixements de català** i, juntament amb Lleida, **un dels que utilitza més intensivament (molt o força) aquesta llengua,** amb el 50% i el 60% de la població. Com passa al conjunt del país, la transmissió generacional és positiva per al català, sobretot a les comarques pirinenques, segons els resultats de l'**Enquesta d'usos lingüístics de la població**. Pel que fa a l'aranès, el 83,3% de la població adulta l'entén, el 73,5% el sap llegir, el 60% el sap parlar i el 45,8% el sap escriure. Així, els coneixements d'aquesta llengua augmenten des del 2008, sobretot en la lectura (14 punts) i escriptura (11 punts), però també en la parla (3,2 punts) i la comprensió (5,1 punts).

L'Enquesta d'usos lingüístics de la població 2018 indica que a Lleida i a l'Alt Pirineu, la majoria de la població de 15 anys i més declara entendre (94,4% i 97,8%), saber parlar (84,4% i 95,2%), llegir (87,6% i 93,3%) i escriure el català (73% i 76,3%). Aquests percentatges es situen per sobre de la mitjana dels nivells de coneixement de Catalunya i, els de les comarques pirinenques, són els més alts de Catalunya.

En nombres absoluts, a Lleida, 284.550 persones de 15 anys i més entenen el català, 254.595 el saben parlar, 264.109 el saben llegir i 219.956 persones el saben escriure. Mentre, a l'Alt Pirineu hi ha 52.055 que l'entenen, 49.226 que el saben parlar, 49.672 que el saben llegir i 40.599 que el saben escriure.

En relació a la resta de territoris, els coneixements més alts de català (per sobre del 84% de saber parlar i 69% de saber escriure) també es donen a les comarques centrals, les Terres de l'Ebre, les comarques gironines i el Penedès. En segon terme, encara amb uns coneixements per sobre la mitjana catalana (81% saber parlar i 65% saber escriure) hi ha el Camp de Tarragona. Finalment, l'àmbit metropolità es situa per sota la mitjana (78,4% de saber parlar i 61,8% saber escriure).

Els percentatges de població amb coneixements de català augmenten, des de l'edició anterior de l'enquesta, en la major part del territori, especialment al Penedès, l'Alt Pirineu, les comarques gironines i el Camp de Tarragona. D'altra banda, disminueix l'habilitat de saber parlar a les Terres de l'Ebre i a Lleida. A la majoria de territoris augmenta la població que sap català en nombres absoluts, llevat dels que han tingut un decreixement demogràfic, sobretot les Terres de l'Ebre i Lleida (tot i que no disminueix l'habilitat d'escriure).

Impacte demogràfic

Catalunya presenta diferències sociolingüístiques segons l'àmbit territorial, arran de les diferents evolucions demogràfiques. Així, a Ponent, segons les dades del padró continu d'habitants de 2003 -quan es va fer la primera edició de l'enquesta-, la població nascuda a l'estranger representava un 6,8% (21.211 persones) sobre el conjunt de la població, mentre que el 2018 el percentatge arribava al 18,9% (68.393 persones). Mentre, a l'Alt Pirineu la xifra era d'un 8% (4.682 persones) al 2003 i del 16,7% (10.331 persones) al 2018.

Aquests dos territoris, especialment Ponent, destaquen per ser els que més creixement de població nascuda a l'estranger ha tingut des del 2001, quan es va iniciar el procés d'immigració més important de Catalunya. No obstant això, des de la darrera edició de l'enquesta, fa cinc anys, aquest col·lectiu ha disminuït una mica. A més, tots dos territoris han patit despoblació o poc creixement dels nascuts a Catalunya.

Si es comparen la població de Ponent amb el conjunt de Catalunya hi ha gairebé 6 punts més de nascuts a Catalunya, 6 menys de nascuts a la resta de l'Estat i un percentatge similar de nascuts a l'estranger. A l'Alt Pirineu el 71% de la població és nascuda a Catalunya (7 punts més que a Catalunya). Per altra banda hi ha 5 punts menys de població nascuda a la resta de l'Estat que al conjunt de Catalunya i 1,5 punts menys de nascuts a l'estranger.

(Foto: Carrer Major d'Esterri d'Àneu, al Pallars Sobirà)

Una diferència important entre la població d'arribada recent i que ho va fer a mitjan segle XX de la resta de l'Estat és que són col·lectius homogenis pel que fa al grup d'edat al que pertanyen. A la piràmide de població, s'observa que la d'origen estranger té més representació en les franges de població més joves, de 15 i 44 anys; per tant està en edat laboral plena, mentre que la provinent de la resta de l'Estat és més envellida, que es concentra sobretot entre els més grans de 65 anys; per tant, població jubilada.

A Catalunya el 48% de la població de 65 anys o més ha nascut a la resta de l'Estat. Aquest fenomen no es dona a Lleida i l'Alt Pirineu on aquest percentatge és inferior al 30%. A les comarques de la Lleida, els municipis amb percentatges més alts de població nascuda a l'estranger són Guissona, la Portella, Aitona, Torres de Segre i Alcarràs. Mentre, a l'Alt Pirineu, en **descaquen Puigcerdà, Esterri d'Àneu i la Seu d'Urgell.**

(Foto: Plaça de l'Ajuntament, al cor *de* la vila *de Puigcerdà,)*

Els orígens lingüístics de la població

A Lleida hi ha 144.500 persones que tenen el català com a llengua inicial, 85.600 persones tenen el castellà i 59.100 persones tenen altres llengües com a inicials. Relacionant aquesta dada amb la de coneixements lingüístics s'observa que a Catalunya hi ha més de 3 milions de persones que no tenien el català com a llengua inicial i que el saben parlar actualment. A Lleida, aquesta xifra és de 110.121 persones i surt de la diferència entre les persones que el saben parlar (254.595) i les que tenen el català, sol o compartit amb el castellà, com a llengua inicial.

Per la seva banda, **a l'Alt Pirineu hi ha 30.800 persones que tenen el català com a llengua inicial,** 20.100 persones tenen el castellà i 6.200 persones tenen altres llengües inicials. En aquest àmbit territorial, hi ha més de 16.000 persones que no tenien el català com a llengua inicial que el saben parlar actualment.

Interès a aprendre o millorar els coneixements de català

Les dades de coneixements de català mostren que hi ha camí per recórrer i mancances respecte a les habilitats, sobretot de saber parlar i saber escriure català a Ponent. Per tant, tenir en compte l'actitud de la població respecte a la millora dels coneixements del català és clau per actuar amb polítiques d'aprenentatge de la llengua. Així, quan es pregunta a la població adulta si "vol aprendre o millorar els seus coneixements de català", un 41,9% de la població de Lleida i un 38,6% de l'Alt Pirineu respon afirmativament (146.700 persones).

Cal tenir en compte, però, que aquesta pregunta la respon tothom, tant les persones que ja el coneixen com aquelles que tenen mancances. Els motius principals de les persones que diuen que no hi tenen interès són perquè diuen que ja en saben prou, perquè es consideren massa grans per aprendre'l o millorar-lo o perquè no disposen de temps. També cal destacar que no hi ha gaires diferències territorials en el percentatge de població que té interès a aprendre català.

A Catalunya, el 60% de les persones nascudes a l'estranger té interès a aprendre català o millorar-ne els coneixements, de manera que la població que menys sap aquesta llengua (el 49% de la població nascuda a l'estranger resident al país no el sap parlar) és la que hi té més interès. A més, Ponent és el territori on el percentatge és més elevat. En canvi, entre la població nascuda a la resta de l'Estat (amb presència important al l'àmbit metropolità, el Penedès i Camp de Tarragona) l'interès és del 27,7%, tot i que la població que no el sap parlar és el 39%.

Ús de català, castellà i altres llengües 2018

L'enquesta ofereix informació sobre la freqüència amb què els ciutadans utilitzen les llengües, ja que pregunta el percentatge d'ús en un dia qualsevol. Així, el 83,1% de la població adulta de Ponent usa el català en algun grau, el 69,1% l'usa molt, força o mitjanament i el 54,5%, similar al de qui considera que la té com a habitual (57%), l'usa molt o força. Per contra, menys d'una sisena part de la població adulta l'usa poc i un 17% no en fa ús. També es constaten els usos múltiples, és a dir, la combinació de castellà i català. El percentatge de persones que usa el castellà és del 87,6% però el percentatge que l'usa molt o força és del 22,9%. El 23,5% de la població adulta de Ponent usa altres llengües amb alguna freqüència.

El 91,6% de la població adulta de l'Alt Pirineu usa el català en algun grau, el 79,1% molt, força o mitjanament i el 67%, similar al de qui considera que la té com a habitual (65,7%), l'usa molt o força. Mentre, el 12,4% de la població adulta l'usa poc i el 8,4% no en fa ús. Es constata que l'ús del català és majoritari i la combinació del castellà i el català és menys freqüent que en d'altres territoris. El percentatge de persones que usa el castellà és del 85,2%, però el percentatge que l'usa molt o força no arriba al 1%. El 15,2% de la població adulta de l'Alt Pirineu usa altres llengües amb alguna freqüència.

A l'Alt Pirineu i a Lleida el percentatge de població que usa el català és superior que el de Catalunya (76,4%). Cal destacar que el 35,2% de la població adulta de Ponent i el 36,3 % de l'Alt Pirineu usa el català al llarg del dia tot i que no és la seva llengua inicial.

Els usos lingüístics a àmbits de consum i serveis

Els usos de català i castellà varien segons els espais o àmbits amb institucions i organitzacions. Així, se'n poden distingir tres grups segons els percentatge d'ús de cada llengua: A l'administració local i a la de la Generalitat, els usos de català sol o acompanyat amb el castellà (només o sobretot) són els més alts (a l'entorn del 70%) i els d'ús del castellà sol o acompanyat és força més baix. Mentre, a les entitats financeres i amb el metge o la metgessa el català només o sobretot és també més freqüent, entorn del 70% i l'ús del castellà és més alt. En aquestes dos àmbits els usos combinats de català i castellà són més alts que a les administracions.

Pel que fa a l'ús a les botigues o petits comerços i als grans establiments comercials, destaca que la combinació de català i castellà és més alta, perquè si se sumen les combinacions de més català, tant català com castellà i més castellà els percentatges arriben al 50%. Finalment, a l'Administració de l'Estat és on l'ús de castellà només o sobretot és més alt (30 – 40%). Aquesta relació dels usos lingüístics amb els àmbits es dona a tot el territori.

La transmissió lingüística intergeneracional: llengua parlada amb els fills/es

Els usos lingüístics amb els avis, els pares i el fill o filla més gran indiquen que a Catalunya, a Lleida i a l'Alt Pirineu la transmissió lingüística intergeneracional està a favor del català, atès que l'ús d'aquesta llengua amb el fill més gran és més alt que amb la mare, i més encara que amb els avis materns. A Catalunya, la xifra és de 7,1 punts favorable al català. Mentre, a Lleida aquesta diferència és de 5,8 i a l'Alt Pirineu de 10,9 punts, la més alta de tots els territoris analitzats. També supera els 9 punts el Penedès i el Vallès Oriental.

L'Enquesta d'usos lingüístics de la població de Catalunya 2018 és una activitat integrada en el Programa anual d'actuació estadística 2018, en desplegament de la Llei del pla estadístic de Catalunya 2017-2020. Els organismes responsables de l'enquesta són el Departament de Cultura, a través de la Direcció General de Política Lingüística, i l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). Val a dir també que és molt excepcional en l'àmbit de l'estadística oficial a Espanya i a la Unió Europea, on no disposen d'enquestes sociolingüístiques d'un abast tan important.

L'enquesta, que ha arribat a la quarta edició ha recollit dades tant a través d'Internet (42,7%), com per telèfon (42%) i presencialment (15,2%). A més, i per tal de tenir representativitat a nivell d'àmbits territorials, l'àmbit metropolità s'ha desagregat en vuit subàmbits i l'Alt Pirineu i Aran s'ha subdividit en dos, amb un increment de la mostra que ha passat de 7.500 persones el 2013 a 9.000 persones el 2018. L'àmbit poblacional és el de les persones de 15 anys i més residents en habitatges familiars principals a Catalunya.